

ЛІТЕРАТУРА

1. Замылин Е.И. Правовое положение участников уголовного процесса на момент проведения инструментальной диагностики эмоциональной напряженности (ИДЭН)] / Е.И. Замылин. // Деятельность правоохранительных органов по реализации норм международного права и защите прав человека. Волгоград, 1998 – С. 50
2. Прукс П. Уголовный процесс: научная «детекция лжи». Инструментальная диагностика эмоциональной напряженности и возможности ее применения в уголовном процессе / П. Прукс – Тарту: Изд-во Тартуского ун-та, 1992. – 199 с.
3. Семенов В.В. Правовые, тактические и методические аспекты использования полиграфа в уголовном судопроизводстве: учеб. пособие / В.В. Семенов, Л.Н. Иванов – М.: Юрлитинформ, 2008. – 184 с.
4. Белюшина О.В. Правовое регулирование и методика применения полиграфа в раскрытии преступлений: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.09 / Ольга Вячеславовна Белюшина. – М., 1998. – 172 с.
5. Варламов В.А. Детектор лжи: учеб. издание. / В.А. Варламов – М.: ООО «ПЕР СЭ-Пресс», 2004. – 352 с.
6. Венерина О.Г. Оперативная психодиагностика личности в ходе психофизиологического исследования с применением полиграфа / О.Г. Венерина, А.П. Сошников // Материалы международной научно-практической конференции (2-4 декабря 2008 года). М. : «Редакционная коллегия», 2009. – С. 136–142.
7. Образцов В.А. Криминалистическая психология: учеб. пособие для вузов. / В.А. Образцов, С.Н. Богомолова – М. : ЮНИТИ-ДАНА. – 2002. – 448 с.
8. Барко В.И. Конструирование вопросов для полиграфных обследований, осуществляемых полицией США/ В.И. Барко, О.В. Шаповалов // Психопедагогика в правоохранительных органах – Омск. – 2000. – № 1(13). – С. 117–120.
9. Корчагин М.Н. Использование полиграфа («детектора лжи») в процессе раскрытия преступлений: лекция. / М.Н. Корчагин – Московский юридический институт. – М. : МЮИ МВД России. – 1988.

УДК 343.985:343.542.1-053.2(477)

ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПОДАЛЬШОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ДИТЯЧОЮ ПОРНОГРАФІЄЮ

Паляничко Д.Г.,
к.ю.н., адвокат, асистент кафедри криміналістики
Національний університет «Одеська юридична академія»

Стаття присвячена з'ясуванню специфіки планування та організації процесу розслідування злочинів, пов'язаних із дитячою порнографією, на його подальшому етапі, що включає розробку системи типових слідчих ситуацій, загальних і спеціальних тактичних завдань, способів їх вирішення, а також визначення слідчих версій і засобів їх перевірки при розслідуванні злочинів досліджуваної категорії.

Ключові слова: планування, організація, розслідування, подальший етап, злочини, порнографія, дитяча порнографія.

Паляничко Д.Г. / ПЛАНИРОВАНИЕ И ОРГАНИЗАЦИЯ ПОСЛЕДУЮЩЕГО ЭТАПА РАССЛЕДОВАНИЯ ПРЕСТУПЛЕНИЙ, СВЯЗАННЫХ С ДЕТСКОЙ ПОРНОГРАФИЕЙ / Национальный университет «Одесская юридическая академия», Украина

Статья посвящена выяснению специфики планирования и организации процесса расследования преступлений, связанных с детской порнографией, на его последующем этапе, который включает разработку системы типичных следственных ситуаций, общих и специальных тактических задач, способов их решения, а также определение следственных версий и средств их проверки при расследовании преступлений исследуемой категории.

Ключевые слова: планирование, организация, расследование, дальнейший, этап, преступления, порнография, детская порнография.

Palyanychko D.G. / PLANNING AND ORGANIZATION OF THE NEXT STEP IN THE INVESTIGATION OF CRIMES, RELATED TO THE CHILD PORNOGRAPHY / National University «Odessa Law Academy», Ukraine

The article is devoted to the elucidation of the planning and organizing peculiarities during the investigation of child pornography crimes on the latest step. Such investigation includes a) the development of typical investigative situations, b) solving of the general and specific tactical problems, c) identifying investigative leads and methods of their verification.

As author proved, child pornography crimes have been revealed not only as a separate offense, but also in a connection with the revelation of other types of offenses. Thus, the offender activity in a creation of child pornography products often been associated with rape, forcible sexual insults way etc. Import of the pornographic materials is associated with the contraband or violation of customs regulations, etc. Production and distribution of child pornography goods have been connected with the violation of the economic activity order, exactly without a patent or license so on.

Author recommend during the investigation of child pornography crimes conduct the following secret investigative actions as an interference in the private communication; interception of electronic information systems, inspection of inaccessible public places, home or other property; visual observation and so on.

The most common public investigation methods of child pornography crimes are the following : investigating reviews, searches, interrogations, expertise and so on. Algorithm of the investigation and the development of tactical operations were determined in each case, according to the investigation tasks.

Key words: planning, organization, investigation further stage, crime, pornography, child pornography.

Значення подальшого етапу розслідування злочинів для окремих методик у криміналістичній літературі оцінюються по-різному. Так, окремі криміналісти, такі як М. О. Селіванов [1, с. 7–79], Л. А. Сергєєв [2, с. 447–449], Ю. М. Лукін [3, с. 77–80] та інші, слушно акцентують увагу на організаційно-тактичному і методичному значенні початкового етапу розслідування, але водночас недооцінюють роль наступного етапу, його вирішальну роль для успішного розслідування в цілому. «Заключним розділом окремої криміналістичної методики, – писав Р. С. Белкін, –

ми вважаємо опис типового переліку й особливостей тактики наступних слідчих дій і їхнього сполучення з оперативно-розшуковими заходами, що здійснюються на цьому етапі розслідування» [4, с. 749]. У методиках розслідування окремих груп злочинів рекомендації стосовно проведення організації подальшого етапу розслідування або взагалі відсутні [5, с. 467–486, 479], або обмежуються переліком характерних слідчих дій, супроводжуваних невеликим коментарем [6, с. 283–284]. Зазначений підхід найчастіше пояснювався авторами як неможливість або

важкість типізувати слідчі ситуації, версії, завдання, що виникають на етапі подальшого розслідування, оскільки вони характеризуються великим розмаїттям, чи взагалі жодним чином не аргументувався.

Аналіз наукової криміналістичної літератури показав, що в Україні проблема планування та організації розслідування злочинів, пов'язаних із дитячою порнографією, не була об'єктом досліджень. Лише деякі питання й аспекти цієї проблематики висвітлювались в окремих публікаціях: С.В. Хільченка, А.В. Старушкевича, І.Г. Сугакова, О.Є. Хабарова, С.О. Кондраніна, С.Ф. Денисова, Р.С. Джинджолія.

Зазначене вище і підкреслює актуальність даної теми, адже відсутність достатньої кількості наукового підґрунтя, що сприятиме вирішенню нагальних проблем практики боротьби зі злочинністю під час розкриття злочинів, пов'язаних із дитячою порнографією, на подальшому етапі розслідування, є важливою проблемою, яка вже тривалий час перебуває в центрі уваги як науковців, так і практичних працівників.

Отже, основною метою даної наукової роботи є з'ясування специфіки планування та організації процесу розслідування злочинів, пов'язаних із дитячою порнографією, на його подальшому етапі, що включає розробку системи типових слідчих ситуацій, загальних і спеціальних тактичних завдань, способів їх вирішення, а також визначення слідчих версій і засобів їх перевірки при розслідуванні злочинів даної категорії.

Варто вказати, що значна частина роботи слідчого зі збирання, оцінки і використання доказів для вирішення більшої частини завдань розслідування і встановлення в повному обсязі обставин злочину (злочинної діяльності) окремої особи (групи осіб), тобто повного і всебічного розкриття розслідуваного злочину, проводиться саме на подальшому етапі розслідування злочинів окремої криміналістичної методики. Перш за все, він повинен спланувати розслідування злочину, а для правильного розуміння планування розслідування як найменше потрібно встановити його суть (ціль, принципи, умови і т. ін.) та зміст.

У процесі розробки плану розслідування повинна бути чітко сформована основна ціль, яка являє собою акумуляцію основних інтересів та прагнень. Єдина ціль (завдання) планування будь-якого розслідування – прагнення встановлення істини по кримінальному провадженню, зумовленого призначенням досудового розслідування та принципами всебічного, повного та об'єктивного дослідження обставин кримінального провадження [7, с. 217].

Що стосується структури процесу планування та плану розслідування злочинів, то до теперішнього часу в криміналістиці не існує єдиної думки. Але на основі проведеного аналізу наукових поглядів щодо питання структури (етапів) планування розслідування ми можемо дійти таких проміжних висновків. По-перше, етапами планування розслідування злочинів варто вважати внутрішню сферу даної діяльності. По-друге, диференціація єдиного (неперервного) процесу планування на етапи є деякою мірою умовною і може бути такою:

- аналіз інформації (внутрішньої та зовнішньої);
- висунення слідчих версій та визначення завдань розслідування;
- визначення шляхів та засобів вирішення поставлених задач;
- складання письмового плану (програми чи іншої документації) розслідування [7, с. 229].

Розглянуті етапи планування є основною схемою формування планів на подальшому етапі розслідування, але з огляду на специфіку механізму скоєння злочинів, пов'язаних із дитячою порнографією, слідчому необхідно провести детальний аналіз результатів своєї роботи на початковому етапі, оцінити слідчу ситуацію, що створилася, обрати типове програму і розробити індивідуальну програму розслідування, що включає тактичні завдання,

окремі версії, комплекс гласних та негласних слідчих дій з їх перевірки і вирішення.

Характерними рисами подальшого етапу розслідування злочинів, пов'язаних із дитячою порнографією, є: 1) постійний аналіз і синтез інформації, що надходить; перевірка доказів і контрдоказів; 2) необхідність підвищення кількості і якості криміналістично-значимої інформації, що надходить, її фільтрація та доповнення необхідною і доказовою; 3) залучення до слідчо-криміналістичної діяльності великого числа нових учасників – свідків поширення предметів дитячої порнографії, їх створення, виготовлення; фахівців із мистецтвознавства, кіно; експертів-біологів, техніків, психологів тощо; 4) виявлення і розслідування нових епізодів злочинної діяльності; визначення замовників дитячої порнографії як в Україні, так і за кордоном, виявлення інших споріднених злочинів; 5) розробка розгорнутого плану розслідування, що передбачає перевірку всіх версій, вирішення всіх поставлених завдань; 6) прийняття тактичних рішень у зв'язку з виникненням різних конфліктних ситуацій; 7) прийняття процесуальних рішень, що вимагають розгорнутих обґрунтувань; 8) проведення слідчих дій, що вимагають значних організаційних зусиль; 9) прийняття низки остаточних рішень із кримінального провадження стосовно злочинної діяльності, пов'язаної з дитячою порнографією, в цілому та її окремих епізодів, учасників злочинів, виявлених речових доказів тощо [8, с. 196–197].

Принципами планування розслідування можна вважати ті вихідні загальні вимоги (положення), на яких ґрунтується реалізація даної діяльності органом розслідування [7, с. 217]. Отже, принципами подальшого етапу розслідування злочинів, пов'язаних із дитячою порнографією, є такі положення: а) максимальне використання фактору раптовості слідчих дій; б) організація одночасного проведення слідчих дій у місцях створення, виготовлення, поширення та зберігання предметів дитячої порнографії, а також у осіб, причетних до вчинення злочинів, пов'язаних із дитячою порнографією; в) ужиття заходів, які унеможливають зв'язок злочинців між собою, а також із зацікавленими особами; г) забезпечення повного збереження речових доказів; д) забезпечення умов для збереження засобів виготовлення та демонстрування порнографічної кіно – й відеопродукції, що містить дитячу порнографію.

Залежно від кількості та якості відомостей, якими оперує слідчий, він обирає одну з методичних програм розслідування залежно від слідчих ситуацій. Основним фактором, що детермінує слідчу ситуацію на подальшому етапі розслідування, є фактичний ступінь встановлення даних про особу злочинця у злочинах, пов'язаних із дитячою порнографією, чи групу осіб у зазначеній злочинній діяльності. За названим критерієм доцільно виділити два види типових слідчих ситуацій, кожна з яких містить чотири типові ситуації, а саме:

Для першого виду характерне вчинення злочинів, пов'язаних із дитячою порнографією, однією особою.

Ситуація 1-а характеризується тим, що підозрювана особа встановлена та затримана, є певна сукупність доказів, що вказують на її винуватість. Підозрюваний повністю визнає себе винним. У даній ситуації необхідно скористатися сприятливою для розслідування злочину ситуацією та вирішити такі завдання щодо з'ясування не встановлених на початковому етапі даних про особу підозрюваного: встановлення всіх обставин події злочину, цілей та мотивів; підтвердження вини підозрюваної особи; встановлення всіх можливих учасників злочину, пов'язаного з дитячою порнографією; кількість його епізодів. Для встановлення названих обставин рекомендується провести допит підозрюваного, під час якого необхідно встановити, крім вищевказаних обставин, усіх потерпілих від досліджуваного злочину, їх анкетні дані, ступінь та характер зв'язку з підозрюваним тощо; провести допит по-

терпілих дітей, свідків; слідчий експеримент; експертизи, від яких залежить від дій особи злочинця.

Ситуація 1-б характеризується встановленням та затриманням особи підозрюваного, але останній лише частково визнає свою вину у здійсненні злочинів, пов'язаних із дитячою порнографією, заперечуючи окремі обставини справи. У розглянутій ситуації потрібно встановити правдивість свідчень підозрюваного; визначити ступінь його вини; встановити наявність ознак інших злочинів у діях підозрюваного тощо. Одержання такої інформації здійснюється шляхом проведення допиту підозрюваного, свідків, потерпілих (за їх наявністю); одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб; слідчого експерименту; обшуків; проведення експертиз тощо.

Ситуація 1-в характеризується встановленням особи підозрюваного, його затриманням, але останній повністю заперечує факт вчинення ним злочину та свою вину. Основним напрямом дії слідчого в цій ситуації є встановлення даних про особистість підозрюваного, перевірка його алібі, встановлення його вини, викриття в неправдивих показаннях, доведення участі в кожному епізоді вчиненого ним злочину. Для встановлення названих обставин необхідно провести допит учасників кримінального провадження щодо обставин справи; їх одночасний допит, у разі викриття неточностей та протиріч; пред'явлення для впізнання; проведення різного роду експертиз, що залежать від вчинених дій підозрюваним тощо.

Для другої групи характерне здійснення злочинної діяльності, пов'язаної з дитячою порнографією, групою осіб.

Ситуація 2-а характеризується тим, що група осіб встановлена та затримана, є певна сукупність доказів, що вказують на їх винуватість. У цій ситуації перед слідчим постають такі завдання: встановлення даних особистості кожного учасника злочинної групи; їх викриття та доведення винуватості по кожному епізоду злочинної діяльності; визначення ролі кожного учасника в організації та вчиненні злочинів досліджуваної категорії. З метою встановлення названих обставин слідчий повинен використати арсенал таких слідчих дій: допити учасників злочинної групи та інших учасників кримінального провадження щодо обставин справи; одночасні допити двох чи більше вже допитаних осіб; слідчий експеримент; проведення експертиз тощо.

Ситуація 2-б характеризується встановленням та затриманням частини осіб учасників злочинної діяльності, пов'язаної з дитячою порнографією, а також наявністю даних про можливі місця перебування інших учасників злочинної групи. Тут необхідно в найкоротший термін спрямувати дії на встановлення, виявлення та затримання всіх учасників злочинної групи; визначення ролі та вини кожного в організації та вчиненні злочинної діяльності, пов'язаної з дитячою порнографією; встановлення географічної розгалуженості зазначеної злочинної діяльності в межах країни та за кордоном; виявлення масштабів створення, виготовлення та поширення продукції дитячої порнографії, а також можливих місць та способів її зберігання, поширення тощо. Вирішення зазначених завдань передбачає співпрацю правоохоронних органів України з відповідними установами та службами зарубіжних країн та міжнародними організаціями, а також проведення таких слідчих дій, як допити, одночасні допити двох чи більше вже допитаних осіб; контроль за вчиненням злочину; спостереження; проведення експертиз тощо.

Ситуація 2-в характеризується встановленням та затриманням учасників злочинної діяльності, пов'язаної з дитячою порнографією, але вони повністю заперечують факт зайняття зазначеною незаконною діяльністю та свою вину. У наведеній ситуації, насамперед, необхідно отримати додаткову доказову базу щодо кожного учасника злочинної діяльності; встановити факт участі кожного учасника в да-

ній злочинній групі, визначити їхню роль у цілому та окремих епізодах злочинної діяльності; визначити та викрити засоби та методи маскування злочинної діяльності, що може містити ознаки інших правопорушень, у тому числі й кримінальних. Одержання такої інформації проводиться шляхом допитів учасників злочинної групи, потерпілих, свідків; оглядів та обшуків приміщень де створювалась, виготовлялась та зберігалась дитяча порнографія; зняттям інформації з електронних інформаційних систем. Залежно від характеру та змісту злочинної діяльності інформація, що міститься в електронному вигляді, може свідчити про окремі елементи об'єктивної сторони злочину та інші обставини його вчинення [9, с. 62–63]; спостереженням за особою, річчю або місцем; контролем за вчиненням злочину; одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб; слідчого експерименту тощо.

Вирішення типових завдань на подальшому етапі розслідування залежно від зазначених вище слідчих ситуацій доцільно здійснювати за допомогою комплексу взаємопов'язаних гласних та негласних (розшукових) слідчих дій – тактичних операцій [10, с. 91–120], найбільш доцільних для певної слідчої ситуації, що їх здійснює слідчий під час розслідування злочинів у певній послідовності для з'ясування в загальних рисах характеру злочину, а також для збирання такого обсягу фактичних даних, який став би основою подальшого розслідування та дав змогу визначити більш повний обсяг версій за основними обставинами справи та скласти розгорнутий план розслідування [4, с. 547; 11, с. 70–72;].

У разі, коли доказової бази недостатньо, можна рекомендувати проведення негласних слідчих дій, що передбачені новим Кримінальним процесуальним кодексом України [12].

Найбільш характерними негласними та розшуковими слідчими діями при розслідуванні злочинів, пов'язаних із дитячою порнографією, є:

- аудіо-, відеоконтроль особи (ст. 260 КПК України), який є різновидом втручання у приватне спілкування. Зазначена слідча дія полягає в отриманні частіше за все без відома особи аудіо – або відеозапису її розмов або інших звуків, рухів, дій, пов'язаних з її діяльністю або місцем перебування тощо, що можуть містити відомості, які мають значення для досудового розслідування;

- арешт, огляд і виїмка кореспонденції. Накладення арешту на кореспонденцію фактично полягає в затриманні установою зв'язку відправлення кореспонденції особи без її відома (ст. 261 КПК України). Огляд і виїмка кореспонденції (ст. 262 КПК України), що затримана в результаті накладення арешту на неї, проводиться слідчим в установі зв'язку, який доручено здійснювати контроль і затримувати цю кореспонденцію. Слідчий може відкрити та оглянути затриману кореспонденцію, а при виявленні в кореспонденції речей, документів, що мають значення для досудового розслідування досліджуваних злочинів, слідчий здійснює виїмку відповідної кореспонденції або обмежується зняттям копій з отриманням зразків з відповідних відправлень з метою збереження конфіденційності накладення арешту на кореспонденцію;

- зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК України) є різновидом втручання у приватне спілкування, яке здійснюється за допомогою уповноважених оперативно-технічних підрозділів органів внутрішніх справ та органів безпеки та полягає у проведенні спостереження, відбору та фіксації змісту інформації, яка передається особою та має значення для досудового розслідування, а також одержанні, перетворенні і фіксації різних видів сигналів, що передаються каналами зв'язку із застосуванням відповідних технічних засобів;

- зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264 КПК України) полягає у пошуку, виявленні та фіксації відомостей, що містяться в електронній інформаційній

системі або їх частинах, доступі до електронної інформаційної системи або її частини, а також отриманні таких відомостей без відома її власника, володільця або утримувача;

– обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267 КПК України) – це негласна слідча дія, яка полягає в обстеженні публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи шляхом таємного проникнення до них з використанням технічних засобів задля виявлення і фіксації слідів вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, речей і документів, що мають значення для їх досудового розслідування; виготовлення копій чи зразків зазначених речей і документів; виявлення та вилучення зразків для дослідження під час досудового розслідування; виявлення осіб, які розшукуються; встановлення технічних засобів аудіо-, відео контролю і т. ін. [13, с. 526–536].

Найрезультативнішими з негласних слідчих дій, які часто використовуються при розслідуванні злочинів, пов'язаних із дитячою порнографією, є контрольована й оперативна закупка (п. 2 ч. 1 ст. 271 КПК України) – здійснювана в процесі розслідування кримінальних проваджень закупка товарів, предметів або речей з метою перевірки дотримання правил торгівлі, ведення фінансової, господарської чи підприємницької діяльності, а також виявлення фактів поширення, збуту предметів і речей, обіг яких обмежено чи заборонено [14, с. 211–214]. Вона проводиться з метою виявлення, запобігання, розкриття та документування факту поширення продукції дитячої порнографії; виявлення, встановлення осіб, які вчиняють такий злочин. Проведення контрольованої закупки дає змогу підтвердити намір чи факт розповсюдження предметів дитячої порнографії, а також отримати екземпляри творів, документації та поліграфії для їх подальшого використання при проведенні інших гласних чи негласних слідчих дій. Тобто факт купівлі-продажу відбувається під виглядом звичайної процедури з подальшим поясненням продавцеві фактичної мети закупівлі і складанням акту про те, що сталося [15]. Одна з особливостей цього заходу полягає в негласності його проведення.

Спостереження (ст. 269 КПК України) є негласною слідчою дією, яка полягає в негласному (замаскованому) візуальному спостереженні за діями особи (групи осіб) з метою пошуку, фіксації та перевірки під час досудового розслідування відомостей про особу та її поведінку, або тих, з ким ця особа контактує, або певної речі чи місця у публічно доступних місцях з використанням або без використання відеозапису, фотографування, спеціальних технічних засобів спостереження. Візуальне спостереження може здійснюватися безпосередньо оперативним працівником або за його завданням співробітниками спецпідрозділів правоохоронних органів чи особами, що співпрацюють з ними, зокрема й на конфіденційній основі [16]. При розслідуванні злочинів, пов'язаних із дитячою порнографією, проводиться з метою пошуку, фіксації і перевірки відомостей про особу підозрюваного у вчиненні злочинів даної категорії, його поведінку або тих, з ким він контактує, або інших осіб чи публічно доступних місць поширення предметів дитячої порнографії. Проведення візуального спостереження дає можливість отримання відомостей про склад злочинної групи, розподіл у ній функціональних обов'язків учасників; отримання інформації про елементи оперативної обстановки, а також даних, необхідних для планування інших гласних та негласних слідчих дій (про маршрути руху осіб, а також партій предметів дитячої порнографії, поведінку в конкретних місцях та ін.); виявлення найбільш імовірних місць створення, виготовлення та поширення предметів дитячої порнографії тощо.

Проведення негласних (розшукових) слідчих дій має неабияке значення, адже створення, виготовлення, зберігання та поширення предметів дитячої порнографії, як правило, виявляється не як самостійний злочин, а у

зв'язку з виявленням чи повідомленням про інший вид злочину. При чому діапазон злочинів, у рамках яких виявляється склад злочину, пов'язаного з дитячою порнографією, вельми великий.

Злочин, об'єктивна сторона якого характеризується створенням предметів дитячої порнографії, найчастіше пов'язаний із сексуальним насильством над дітьми. Злочин, об'єктивна сторона якого характеризується ввезенням/вивезенням або переміщенням через державний кордон предметів, продукції чи товарів дитячої порнографії, часто буває пов'язаний із таким злочином, як контрабанда, або таким правопорушенням, як порушення митних правил. Існують дві загальні форми здійснення контрабанди: по-перше, переміщення предметів через митний кордон України поза митним контролем, по-друге, переміщення предметів із захороюванням від митного контролю [17, с. 109].

Найбільш типовими гласними слідчими діями є огляди як місць створення, виготовлення, поширення предметів дитячої порнографії, так і складських та житлових приміщень, обшуки й вилучення майна в місцях зберігання предметів дитячої порнографії, допити свідків, проведення експертиз та ін. У кожному конкретному випадку залежно від обставин справи, а також інформації, якою володіє слідчий, перелік і порядок проведення слідчих дій може змінюватись.

Однак завжди слід дотримуватись загальних рекомендацій щодо проведення слідчих дій. Невідкладними гласними слідчими діями й негласними є ті, спізнення зі здійсненням яких загрожують втратою доказів. Слідчими діями у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з дитячою порнографією, мають бути ті, що допоможуть вирішити одночасно кілька питань. Потрібно мати на увазі також і те, що передчасне проведення слідчих дій може призвести до того, що не буде досягнуто бажаного результату, а інші співчасники злочину дізнаються про наміри слідства.

Важливо також своєчасно отримати документи, що характеризують злочинців: характеристики з місця роботи та проживання; займані ними посади, їхні службові та громадські функції, досвід роботи, а також стосунки в сім'ї, коло знайомих; довідки про судимість і копії вироків; повідомлення з психоневрологічних диспансерів та лікарень тощо.

Для збирання даних про підозрюваних доцільно використовувати можливості криміналістичних обліків, а також відомості, наявні в слідчих підрозділах. Ця інформація дає уявлення слідчому про діяльність злочинних формувань, зв'язках злочинців, їхню поведінку на слідстві, можливі алібі.

З огляду на специфіку механізму скоєння злочинів, пов'язаних із дитячою порнографією, слідчому варто також особливу увагу приділити широкому залученню спеціалістів. Їх допомогу можна використовувати як для консультацій, так і для проведення деяких слідчих дій.

Корисні консультації слідчий може отримати від представників організацій, метою діяльності яких є протидія поширенню порнографічних предметів, у тому числі дитячої порнографії, та які мають необхідні знання й досвід.

Зазвичай встановлюються й уточнюються способи виготовлення порнографічних предметів, способи їх транспортування до місць реалізації, методи маскування злочинної діяльності та її результатів, з'ясовується характер відносин і функції кожного учасника злочинної групи, місця зберігання предметів дитячої порнографії та ін.

На заключному етапі всі матеріали розслідування певної злочинної діяльності повинні бути ще раз проаналізовані з позиції їх повноти, об'єктивності і вірогідності, відповідності вимогам закону і систематизовані по окремих злочинних епізодах і окремих підозрюваних [18, с. 294–308, 534].

У ході роботи із завершення розслідування необхідно прийняти до уваги всі контрдокази і заяви кожного підозрюваного щодо визнання своєї вини в цілому і за кожним епізодом його злочинної діяльності, а також клопотання їхніх захисників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Селиванов Н.А. Советская криминалистика: система понятий /Н.А. Селиванов. – М.: Юрид. лит., 1982. – 152 с.
2. Сергеев Л.А. Общие вопросы методики расследования преступлений /Л.А. Сергеев //Руководство для следователей. – М., 1971. – С. 437-448.
3. Лукин Ю.Н. О первоначальных следственных действиях по делам об убийствах, совершенных из огнестрельного оружия /Ю.Н. Лукин //Вестник Московского государственного университета. Сер. 9. Правоведение. – 1968. – №4. – С. 77-80.
4. Белкин Р.С. Курс криминалистики: учеб. пособие для вузов /Р.С. Белкин. – 3-е изд., доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА; Закон и право, 2001. – 837 с.
5. Руководство для следователей /под ред. Н.А. Селиванова, В.А. Снеткова. – М.: ИНФРА-М, 1997. – 732 с.
6. Криминалистика:учебник/[В.В. Агафонов, Н.А. Бурнашев, Е.А. Волков и др.];под. ред. А.Г. Филиппова. – 2 е изд., перераб. и доп. – М.: Спарк, 2000. – 687 с.
7. Шмонин А.В. Методология криминалистической методики: монография. – М.: Юрлитинформ, 2010. – 416 с.
8. Тищенко В.В. Теоретичні і практичні основи методики розслідування злочинів: монографія /В.В. Тищенко; ОНЮА. – Одеса: Фенікс, 2007. – 260 с.
9. Лисенко В.В. Проблеми отримання та використання у доказовому процесі інформації, що міститься в електронному вигляді на магнітних, оптичних чи інших носіях /В.В. Лисенко //Вісник прокуратури. – 2007. – № 4. – С. 61–70.
10. Шевчук В.М. Тактичні операції у криміналістиці. Теоретичні засади формування та практика реалізації: монографія /В.М. Шевчук. – Х.: «Апостіль», 2013. – 440 с.
11. Кон И.С. Сексуальная культура в России. Клубничка на березке /И.С. Кон. – 2-е изд., доп. и перераб. – М.: Айрис пресс, 2005. – 460 с.
12. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI // Голос України. – 2012. – № 90-91.
13. Кримінальний процесуальний кодекс України: наук.-практ. комент. /відп. ред.: С.В. Ківалов, С.М. Міщенко, В.Ю. Захарченко. – Х.: Одиссей, 2013. – 1104 с.
14. Кримінально-процесуальні та криміналістичні прийоми та засоби протидії злочинній діяльності: монографія /С.В. Євдокіменко, Я.В. Кузьмічов, В.В. Семенов, С.В. Хільченко. – К.: Вид. Паливода А.В., 2006. – 352 с.
15. Оперативно-розыскные мероприятия и тактические операции. Особенности проведения отдельных их видов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.pravo.vuzlib.net/book_z631_page_28.html
16. Оперативно-розыскная тактика и способы получения оперативно-процессуальной информации [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://imp.rudn.ru/lectures/208/P6.htm#2.5>
17. Манюха О.Є. Реалізація методологічної функції кримінології у боротьбі з контрабандою / О.Є. Манюха // Боротьба з контрабандою: проблеми та шляхи її вирішення. Аналітичні розробки, пропозиції наукових та практичних працівників. Науково-дослідницький інститут «Проблеми людини». – К.: НДІ Проблеми людини, 1998. – Т.10. – С. 109–111.
18. Кримінальний процес України: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. закл. освіти /Ю.М. Грошевий та ін.; ред.: Ю.М. Грошевий, В.М. Хотенець; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, АПРн України. – Х.: Право, 2000. – 296 с.

УДК 343.143

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ, МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ПОКАЗАНЬ ІЗ ЧУЖИХ СЛІВ І ТАКТИКИ ДОПИТУ СВІДКІВ ТА ПОТЕРПІЛИХ, ЯКІ ДАЮТЬ ТАКІ ПОКАЗАННЯ (ЗА КПК 2012 РОКУ)

**Переверза О.Я.,
к.ю.н., викладач**

*Ізмаїльський навчальний центр
Національного університету «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри права
Придунайська філія
Міжнародної академії управління персоналом*

Робота присвячена новелам законодавчої регламентації показань із чужих слів, проблемам механізму формування показань при помилці в ситуації дачі показань із чужих слів та окремим питанням тактики допиту свідків та потерпілих, які дають показання з чужих слів.

Ключові слова: законодавче тлумачення поняття показання з чужих слів, механізм формування показань із чужих слів, проблемні питання тактики допиту осіб, які дають показання з чужих слів.

Переверза Е.Я. / ОСОБЕННОСТИ ПРОЦЕССУАЛЬНОЙ РЕГЛАМЕНТАЦИИ, МЕХАНИЗМА ФОРМИРОВАНИЯ ПОКАЗАНИЙ С ЧУЖИХ СЛОВ И ТАКТИКИ ДОПРОСА СВИДЕТЕЛЕЙ И ПОТЕРПЕВШИХ, КОТОРЫЕ ДАЮТ ТАКИЕ ПОКАЗАНИЯ (ПО УПК 2012 ГОДА) / Измайльский учебный центр НУ «ОЮА», Придунайский филиал МАУП, Украина

Робота посвящена новеллам законодательной регламентации показаний с чужих слов, проблемам механизма формирования показаний при ошибке в ситуации дачи показаний с чужих слов и отдельным вопросам тактики допроса свидетелей и потерпевших, которые дают показания с чужих слов.

Ключевые слова: законодательное толкование понятия показания с чужих слов, механизм формирования показаний с чужих слов, проблемные вопросы тактики допроса лиц, дающих показания с чужих слов.

Pereverza O.I. / PECULIARITIES OF PROCEDURAL REGULATION, MECHANISM OF FORMING INDIRECT TESTIMONIES AND WITNESSES EXAMINING TACTICS WHICH GIVE SUCH A KIND OF EVIDENCES (ACCORDING TO CCC, 2012) / IZMAIL EDUCATIONAL CENTRE NU OAL, DANUBE BRANCH OF IAPM, UKRAINE

The following work deals with the procedural regulation of an indirect testimony, mechanism of mistaken indirect testimonies formation and tactics to examine witnesses, injured or aggrieved parties who testify indirectly.

The actuality of the following research is determined by adopting the Criminal-commitment code of Ukraine by Verkhovna Rada 13.04.2012 where is article 97 – “The Indirect Testimony”.

It is insufficient to take into consideration only the will of justice, the exceptional occasions, the observance of concrete conditions in order to determine the concept “the indirect testimony” from the point of view of legislative interpretation and also the parties have to get agreement in accepting the indirect testimony as proofs (ch.4 art. 97 CCC of Ukraine).

In order to screen out the peculiarities of the mechanism to form an erroneous testimony (but the indirect testimony may be not only wittingly untruthful and also faulty) it is necessary to distinguish general types of mistakes when such a kind of testimony is formed: 1) perception mistakes; 2) memory errors; 3) the influence of non-procedural actions on forming faulty thoughts; 4) conversational mistakes of testifying person by an investigator, prosecutor, investigating magistrate and a judge; 5) faulty thoughts which arise in the consequence of the influence of the situation in which testifying person is (procedural “influence”). At the time we find reasonable to add mistakes of fixing evidences by the investigator, prosecutor, investigating magistrate and a judge but the latter do not belong to the testimony forming however those mistakes have significance as in the procedural aspect testimony may be used only in a fixed form.

Key words: legislative interpretation of the concept the indirect testimony, mechanism to form an indirect testimony, problematic issues of tactics to question people who give an indirect testimony.